

Valtakunnalliset Luonnontuotepäivät
Oulu 8.-9.10.2008

MARJAPOIMURI: KUKKAYRTTIEN TEHOKAS KORJUUVÄLINE

Bertalan Galambosi
MTT Mikkeli
bertalan.galambosi@mtt.fi

Viljeltyjen yrttien kirjo on hyvin laaja. Keski-Euroopan tuottajamaissa viljellään n. 100–120 eri yrttilajia. Viljeltyjen lajien joukossa on yli parikymmentä ns. kukkayrttiä, joiden kukista tai kukinnoista valmistetaan kaupallisia tuotteita. Kukkien keruu on aina ollut yrttituotannossa haasteellista, koska kukkien keveys, epätasainen kukintarytmi ja morfologinen vaihtelu tekevät korjuusta hankalan. Tästä syystä on kukista saatava hinta yleensä korkeampi kuin lehdistä saatava hinta.

Muutamien kukkayrttien lääkinällinen ja kaupallinen merkitys on niin suuri, että niiden koneellisen korjuun kehittämiseen on tuottajamaissa panostettu valtavasti. Esim. laventelin kukkien korjuu hajuvesiteollisuudelle tai kamomillan kukkien korjuu lääke- ja elintarviketeollisuudelle on nykyisin täysin koneellistettua. Näitä viljelläänkin tuhansia hehtaareja.

Volyymeiltään pienempien kukkayrttien korjuu tapahtuu yleensä käsin. On kuitenkin kehitetty käteviä käsinkorjuuvälineitä, joiden avulla on mahdollista nostaa korjuun tehokkuutta ja kannattavuutta. Keski-Euroopassa, mm. Unkarissa, on n. 100 vuotta ollut käytössä kamomillakukkien käsinkorjuuseen tarkoitettu puimuri. Skandinavian maissa ja Suomessa käytetään laajalti erilaisia marjapويمureita.

Työskennellessäni Suomessa yrttiviljelyn parissa olen vuodesta 2004 alkaen käyttänyt kamomillapويمuria muidenkin kukkayrttien sadonkorjuuseen. Kukkien keruussa olen kokeillut myös marjapويمuria eri yrttikasveilla, tässä luennossa esitän näitä kokemuksiani.

Marjapويمurilla korjattavaksi sopivat ne yrttikasvit, joiden kukka on suhteellinen suuri, sillä ne jäivät poimurin sormien väliin, toisaalta kukka tai kukinto rikkoutui helposti kukkavarresta. Esim. maurinmalvan tai ukontulikukan kukkia ei voi korjata poimurilla, koska kukissa ei ole riittävän pitkää kukkavartta, kukat avautuvat epätasaisesti ja ne ovat myös liian pehmeitä. Myös siankärsämön kukinto on hankala korjata marjapويمurilla, koska se rikkoontuu helposti ja kukinto murskaantuu puimurin sormien väliin. Siankärsämön kukkasato on parempi korjata saksilla tai sirpillä, tuotantomittakaavassa esimerkiksi heinäniittokoneella. Myös kanervalla kukinto helposti murskaantuu ja kukkamurske putoile maahan.

Onneksi marjapويمuri sopii hyvin monen kukkayrtin kukkien korjuuseen, näitä lajeja ovat esim. kamomilla, ojakärsämö, ruiskaunokki, kehäkukka, valkoapila, puna-apila, voikukka, euroopanlppitähti, kevätesikko, etelänarnikki ja lännenarnikki. Alussa poiminta vaatii tutustumista eri lajien kasvuominaisuuksiin, ja tarvitsee myös hieman harjoitusta. Korjuutekniikka ei paljon poikkeaa marjojen poiminnasta. Pääsääntö on se, että poimintaliikkeet olisivat pieniä U-maisia liikkeitä. Kerralla ei saa ottaa liian isoa kukkamäärää poimuriin, koska silloin kukkavarret rikkoontuvat. Poimurin sormien alta roikkuvat varren pätkät rikotaan käsin.

Poimurissa tärkeä ominaisuus on sormien väli, joka vaihtelee eri malleissa. Koska kukkien koko vaihtelee lajeittain ja kukinnan eri vaiheissa, on hyvä, että korjuuseen on saatavissa useamman mallisia poimureita. Niiden hinta vaihtelee 5-15 euron välillä. Poimurien lisäksi tarvitaan kevyitä laatikoita, koska poimuria tyhjennetään usein.

Korjuu suoritetaan aina kuivalla säällä, koska kosteat varret rikkoontuvat ja satoon joutuu paljon varsia ja lehtiä. Korjuu aloitetaan täyskukinnan alussa ja silloin yhdellä korjuulla otetaan talteen suurin osa sadosta. Yhdellä korjuu kerralla korjataan mm. puna- ja valkoapila, voikukka ja ojakärsämö. Jatkuvan kukinnan takia muutamia lajeja voidaan korjata useammankin kerran, mm. kevätesikka ja kehäkukkaa kahdesta kolmeen kertaa ja europanalppitähteä jopa neljä kertaa.

Lajeista riippuen korjattu kukkasato vaatii hieman jälkitarkastusta ja lajittelua, eli varret ja lehdet on poistettava ennen kuivatusta.

Marjapoimurien käyttö vaatii hieman harjaantumista, mutta niiden käyttö nopeuttaa merkittävästi kukkasadon korjuuta. Kannattaa kokeilla!

Lisää luettava kukkayrteistä:

Galambosi, B. 1991. Kamomillan luonnonmukainen viljely. Puutarha, 5:306-308.

Galambosi, B. 1993. Alppivuoristojen rohdoskasveja. Etelänarnikki. Puutarha, 9: 474-475.

Galambosi, B., Nykänen-Kurkki, P. 1994. Apilankorjuu poimurilla. Pellervo 3B, 26-27.

Galambosi, B. 1996. Näppärät sormet - värikäs sato: kukkarohdosten keruu 4H-kerholaisten voimin. Puutarha 99, 5: 264-265.

Galambosi, B. 1998. Kehäkukka – hyötykukka. Kotipuutarha 2.98-99.

Galambosi, B., Galambosi, Zs, Svoboda, P. 2000. Arnikkeja yrttitarhaan ja kukkapenkkiin. Kotipuutarha 50, 7: 56-57.

Galambosi, B. 2001. Kehäkukka, *Calendula officinalis*. Puutarha & kauppa 5, 9: 21.

Galambosi, B. 2001. Kamomillasaunio, *Matricaria recutita*. Puutarha & kauppa 5, 18: 16.

Galambosi, B. 2001. Siankärsämö, *Achillea millefolium*. Puutarha & kauppa 5, 22: 15.

Galambosi, B., Marttinen, M. 2003. Europanalppitähti (*Leontopodium alpinum* Cass). Yrttilehtinen 7: [4 p.].

Galambosi, B., Marttinen, M. 2004. Kevätesikka (*Primula veris* L.). Yrttilehtinen 11: [4 p.].

Galambosi, B., Sz-Galambosi, Z., Svoboda, K. P., Deans, S. G. 1998. Blütenenertrag und antioxidative Eigenschaften von *Arnica montana* L., kultiviert in Finnland. Drogenreport : Mitteilungen über Arznei-, Gewürz-, Aroma- und Farbstoffpflanzen 11, 19: 10-13.

Galambosi, B. 2004. Introduction of *Arnica montana* L. in Finland. Zeitschrift für Arznei- und Gewürzpflanzen 9, 4: 174-179.

Galambosi, B., Galambosi, Zs. 2008. Harvesting experiences of medicinal herb flowers with hand harvesters. In: ed. G. Ruzicková: Book of abstracts from the 5th Conference on Medicinal and Aromatic plants of Southeast European countries, Brno, 2.-5.9.2008 Czech Republic. Brno: Mendel University of Agriculture and Forestry. p. 116.